

HOE VOORKOM JE ADHD?

Door de diagnose niet te stellen

Laura Batstra (2012)

Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds

ISBN 978 90 571 23443

176 bladzijden

Prijs € 16,95

Er is veel te doen in 'ADHD-land' over het boek van Laura Batstra en dat is opmerkelijk. Wekelijks verschijnen er immers titels die iets te maken hebben met ADHD, opvallen lijkt dan bijna ondoenlijk. Dat doet Batstra wel, waarom eigenlijk? Wat maakt dat sommige criticiasters weglopen met het boek en vinden dat iedereen het moet lezen, terwijl andere gerenommeerde namen zich in hun wiek geschoten voelen door wat Batstra schrijft?

Batstra houdt een vlot geschreven betoog om veel genuanceerder naar ADHD te kijken dan anno 2012 vaak gedaan wordt. Ze geeft ferme trappen tegen allerlei heilige huisjes. Zo schetst ze heel helder dat het nog helemaal niet zo zeker is wat de oorzaak is van ADHD en betoogt ze fijntjes dat ADHD niet meer is dan een verzamelnaam voor enkele gedragskenmerken, geen verklaring voor gedrag op zich. Ze vraagt zich hardop af of er wel gedegen genoeg wordt gekeken naar de onderliggende oorzaken van het lastige gedrag en is van mening dat nu echt te vaak het stempel ADHD wordt gegeven, terwijl er mogelijk andere dingen spelen.

Volgens mij heeft ze daar een punt. In onze huidige snelle hulpverleningswereld gericht op snel te boeken en te meten resultaat lijkt er snel met het toverstokje ADHD gezwaaid te worden om even zo snel medicatie voor te schrijven en 'Klaar is Kees' te roepen. Haar betoog laat u nadenken en hopelijk de wenkbrauwen fronsen. Kijkt u wel kritisch genoeg naar de kinderen die aan u voorbij komen? Bent u geen slaaf van de DSM? Verder is Batstra helemaal niet blij met alle medicatie. Ze vraagt zich hardop af of medicatie werkelijk zulke goede resultaten laat zien, met name op de lange termijn en haalt diverse bedenkingen aan bij de interpretatie van onderzoeksresultaten. Ze vraagt zich af of de openlijke lobby van de farmaceutische industrie medicatie te gebruiken om beter te kunnen functioneren als je gedragsproblemen hebt die passen binnen ADHD, wel klopt.

Ik heb haar verhaal gelezen als een spannende roman. Haar roep om meer te nuanceren en de vele heilige ADHD-huisjes kritischer te bekijken, spreken me zeker aan. Voor iedereen die alles denkt te weten over ADHD of juist helemaal niets, is het een aanrader!

Anneke Eenhoorn

AD(H)D DAAR KAN IK ZÓVEEL MEE! (CD-ROM)

Karakter kinder- en jeugdpsychiatrie (2011)

Amsterdam: Uitgeverij Boom

ISBN 9789461058416

Prijs € 19,95

Psychoeducatie is hot en staat in alle ADHD-richtlijnen. In ggz-behandelplannen is het vaak een eerste behandeldoel en ADHD-kindergroepstrainingen beginnen ermee. Er is echter nog geen eenduidigheid over hoe psychoeducatie gegeven moet worden en wat daarin allemaal thuishoort. Enkele enthousiaste medewerkers van Karakter kinder- en jeugdpsychiatrie sprongen in dit gat en ontwikkelden een 'innovatief psychoeducatieprogramma voor kinderen van 8 t/m 12 jaar'. Groepsleiders Afra Jongmans en Kelly van Meel maakten deze gestructureerde cd-rom, bestaande uit drie delen. In deel 1 wordt feitelijke kennis over AD(H)D opgedaan aan de hand van verhaaltjes en filmfragmenten. Het kind kiest een favoriete 'buddy' die het hele programma alle vragen voorleest en zelfs bij foute antwoorden complimenteert. In deel

2 komen andere mensen aan het woord, zowel bekende Nederlanders als 'gewone' mensen. Na een summiere introductie moet het kind raden of de betrokkene ADD of ADHD heeft. Daarna vertelt de persoon in kwestie wat hij/zij heeft en wat daarvan de voor- en nadelen zijn. Hiermee beogen de makers de nadruk op competenties te leggen. Het derde deel gaat over het kind zelf, dat aan de hand van verhalen en filmfragmenten kan aangeven wat het bij zichzelf herkent. Na afloop kunnen alle antwoorden geprint worden (tip: sla het op als mht-bestand of pdf-print).

Ik heb met veel plezier kennis genomen van deze cd-rom. Het lettertype oogt kind- en dyslexievriendelijk, handig met oog op comorbiditeit. Men is er goed in geslaagd een evenwichtig beeld te geven van de vervelende kanten en de pluspunten rondom AD(H)D. De informatie die wordt gegeven is bovendien vakinhoudelijk correct en voldoende volledig. Het taalgebruik is praktijkgericht en toegankelijk, vakjargon wordt vermeden. Ook is het mooi dat de initiatiefnemers er een interactief computerprogramma van hebben gemaakt. Er wordt gebruik gemaakt van een medium dat op kinderen doorgaans een magische aantrekkingskracht heeft.

Natuurlijk zijn er ook kritische kanttekeningen. Kinderen die regelmatig gamen, zullen de graphics van dit programma wat suf en saai vinden en spanning of uitdaging missen. Ik denk dat sommige kinderen met AD(H)D hierdoor de cd-rom te lang zullen vinden duren en kunnen afhaken vanwege gebrek aan afwisseling en prikkels. Hoewel AD(H)D'ers soms moeite hebben met prikkelverwerking, hebben ze ook prikkels nodig om bij de les te blijven. Het tempo ligt wat laag en je kunt pas verder als de voorleesstem is uitgesproken. Je moet relatief veel 'doorklikken' voor volgende schermen. Leuk is dat bekende Nederlanders zijn betrokken zoals André van Duin, Ron Boszhard en Jochem van Gelder. Ze zijn er vooral om de motivatie te verhogen en niet zozeer als rolmodel, want AD(H)D hebben ze niet. Er bestaat best een aantal BN'ers/idolen met AD(H)D, vermoedelijk kon hun medewerking niet gerealiseerd worden. In het tweede deel van de cd-rom komen enkele minder bekende BN'ers voor, zoals Koen Verweij (schaatskampioen) en musicalster Charly Luske (u weet wel, hij won bijna 'The Voice of Holland'). Verder komt er nog

een aantal onbekende volwassenen voor die hun verhaal vertellen. Zij voegen wat mij betreft niet zoveel toe voor de doelgroep. Leuker was wellicht geweest om juist van kinderen met AD(H)D wat filmpjes te laten zien. Dat verhoogt de herkenning en identificatie.

Bij een enkel onderdeel van de cd-rom is aan de hand van een balkje te zien hoever je bent. Dat geeft overzicht en is ook handig voor de therapeut die de sessie tijdig wil afronden. Voor de andere onderdelen kan gebruik gemaakt worden van een print van een eerdere uitvoering.

Ten slotte kan ik me voorstellen dat sommige kinderen de cd-rom ietwat kinderachtig vinden, zeker als ze al tegen de puberteit aanhikken. Vooral de complimentjes doen soms wat gekunsteld aan.

Yaron Kaldenbach, gz-psycholoog

PSYCHOLOGISCH ONDERZOEK BIJ KINDEREN

Rian Bierlaagh en Frank Ruiters (2012)

Uitgeverij LannooCampus, Houten

ISBN 9879020999754

86 bladzijden

Prijs: € 17,99

In de reeks 'Kinderpsychologie in praktijk' hebben Rian Bierlaagh en Frank Ruiters het deel over psychologisch onderzoek bij kinderen geschreven. Ik heb het boek tijdens een treinreis gelezen, wat door de heldere schrijfstijl heel goed mogelijk was. Het boek is overzichtelijk opgebouwd en bevat veel

gevalsbeschrijvingen. Belangrijke begrippen en feiten, omschrijvingen van testen, tabellen en adviezen worden weergegeven in gekleurde kaders en helder toegelicht.

Het boek begint met een uitleg over wanneer, door wie en waarom psychologisch onderzoek, oftewel 'psychodiagnostiek', wordt uitgevoerd, aan de hand van korte gevalsbeschrijvingen. Met psychologisch onderzoek kunnen vragen over intelligentie, aandacht, geheugen en waarneming, belevingen van het kind over zichzelf en/of de omgeving en persoonlijkheidskenmerken beantwoord worden. Voor ouders staat beschreven hoe zij hun kind kunnen voorbereiden op psychologisch onderzoek.

Intelligentieonderzoek komt uitgebreid aan bod. De schrijvers lichten toe dat het gemeten IQ niet meer dan een schatting van de ware intelligentie kan zijn. Bovendien is intelligentie nooit de enige voorspeller van schoolprestaties, motivatie is minstens even belangrijk. De meest gebruikte tests voor intelligentie zoals de Wechsler-intelligentietest (WISC), de niet-verbale test SON-R en de Kaufman Intelligentietest voor Adolescenten en Volwassenen (KAIT) worden beschreven en vergeleken. Moeilijke begrippen zoals een (dis)harmonisch intelligentieprofiel, inconsistentie en betrouwbaarheidsintervallen worden helder uitgelegd aan de hand van gevalsbeschrijvingen zodat de tekst ook goed te volgen is voor mensen zonder statistische voorkennis. In een volgend hoofdstuk worden alle subtesten van de veelgebruikte WISC-III (voor kinderen tussen de 6-16 jaar) beschreven met uitleg over wat de subtesten meten en welke vaardigheden nodig zijn om de subtesten tot een goed einde te brengen. Vervolgens wordt per subtest aangegeven waarop een lage score zou kunnen wijzen. Een handig overzicht voor (beginnende) professionals, dat zowel van pas kan komen bij de voorbereiding van een WISC-afname als bij het formuleren van de conclusies. Tot slot worden de nieuwe subtesten van de WPPSI-III (voor kinderen tussen de 2 en 8 jaar) op dezelfde overzichtelijke wijze beschreven.

In een volgend hoofdstuk komen de meer specifieke onderzoeken aan bod die kunnen volgen op intelligentieonderzoek, zoals neuropsychologisch onderzoek, persoonlijkheidsonderzoek, onderzoek naar de gezinsbeleving en didactisch onderzoek. Aanvullend onderzoek is volgens Bierlaagh en Ruiters niet altijd nodig omdat uit de

scores en observaties van een intelligentieonderzoek meestal al veel af te leiden valt. Bierlaagh en Ruiters benadrukken het belang van een neutrale en niet-oordelende houding van de onderzoeker bij het onderzoek naar gezinsbeleving omdat het voor kinderen lastig kan zijn om over hun gezin te praten, bijvoorbeeld wanneer er loyaliteitsproblemen bestaan. Zij geven tips en aanwijzingen voor onderzoekers die kinderen willen bevragen over hun gezin. Het is vooral belangrijk kinderen op hun gemak te stellen.

In het hoofdstuk Advisering wordt ruim aandacht besteed aan het adviesgesprek. De mogelijke rol van omgevingsfactoren en de rol van observaties tijdens psychologisch onderzoek komen aan bod. Rechten van de ouders wat betreft inzage en correcties en plichten van de onderzoekers worden helder uiteengezet. Tot slot volgen concrete handelingssuggesties voor de omgeving bij verschillende problemen, waaronder aandachtsproblemen, impulsief gedrag, werkhoudingsproblemen en agressief gedrag.

Het boek is een aanwinst voor ouders, leerkrachten en (beginnende) professionals die te maken krijgen of hebben met psychologisch onderzoek bij kinderen. Naast gedegen achtergrondinformatie biedt het ook praktische aanwijzingen voor ouders en leerkrachten. De lezer krijgt een goed overzicht van de (on)mogelijkheden van psychologisch onderzoek bij kinderen.

Michèl Thissen, gedragswetenschapper, gz-psycholoog in opleiding